

Град Габрово

Един от силните акценти в културния календар на град Габрово е Фестивалът на хумора и сатирата, с акцент Габровският Карнавал. Фестивалът привлича много участници сред местните общности и културни и бизнес организации и предизвиква интерес сред широк кръг от граждани и туристи. Превръща се в културно събитие с регионално и над регионално значение и е един от силните акценти в културната и туристическата специализация на Габрово. Провеждането му всяка година при нестихващ интерес го превръща в устойчив продукт. През 1 април 2012 година се отбелязва и 40-ти рожден ден на музей „Дом на хумора и сатирата“. През 2013 година се провежда и Международно биенале на хумора и сатирата в изкуствата.

В началото на есента на 2012 година се провежда Карнавал по никое време. Карнавалът е изпълнение на проект „Габрово – индустрия за нова градска култура“, финансиран по Оперативна програма „Регионално развитие 2007-2013“), стартирал през 2011 година. Проектът „Габрово – индустрия за нова градска култура“ е на стойност 526 243,60 лв. и е насочен към стимулиране на иновативни културни събития, привличащи т повече хора, чрез което да се създаде приемственост в традицията на габровския карнавал и утвърждаване на културна марка: Габрово – индустрия за хумористично изкуство. Други планирани и реализирани дейности в рамките на този проект са четири действащи работилници и четири квартални празника, проведени преди Карнавала в негова подкрепа. Проведени са Празник на стършела и изложби, проследяващи развитието на Карнавала по никое време, предхождащите и съпътстващите го дейности.

През 2012 и 2013 година в края на месец март се провеждат първото и второто издание на фестивал на илюзионното изкуство „Златна котка“.

В града се провеждат три международни фестивала: международен фестивал на спектаклите за един актьор „BGMOT“ (всяка четна година), международен фестивал „Дни на камерната музика“ и международен фестивал „Празник на духовната музика“. През 2013 година е проведена Международна лятна академия за камерна музика с директор Камен Петков.

В областта на киното град Габрово се превръща в регионален център по отношение на разпространение на специфичен филмов продукт чрез ежегодното гостуване на „София Филм Фест“ и четирите издания на „Смешен Филм Фест“.

Регионалният характер на фестивала „Локация Център“ и многообразието от културни продукти включени в него спомагат региона с център Габрово да се утвърди като културна и туристическа дестинация. Самият фестивал, залагайки на концепцията за децентрализацията на културата и развивайки някои от дейностите и в селски общини и населени места, използвайки традиционни и алтернативни пространства, привличат широк кръг публики към достъпни форми на изкуството. По този начин е осъществен обмен на културни практики и са привлечени творци и посетители, работейки за налагане на марката Габрово чрез развитие на специфични форми на туризъм.

Интересно място в сферата на креативния туризъм и специфичните форми на туризма има дейността на Хлебната къща -Св. Христофор. Създадената мрежа от хлебни къщи тръгва от Габрово и следва модела на т.н. социално предприемачество. Моделите на дейности функционират и като туристически продукти, които успешно се реализират през последните години.

През есента на 2013 година в град Габрово се провеждат Дни на чешката култура и Дни на японската култура.

Община Габрово е сред първите включили се в дебата за проблемите на градското планиране в България. В града са проведени две събития разпознаваеми като Дни на градското планиране. Инициативата стартира в рамките на проект BG161PO001/4.2-01/2008/047 "Развитие на устойчива градска среда посредством междурегионално сътрудничество" през 2010 година и е продължена през 2013 година. Мултиплицирането на инициативата е белег за осъзната отговорност от страна на общинската администрация и за търсене на устойчивост в установените като успешни дейности. Едновременно с това по време на провеждане на Дните на градското планиране, град Габрово е посетен от участниците и зрителите на събитията, което спомага за установяване на града и общината като център на събития и конферентен туризъм.

Най-престижните спортни събития, които нареждат община Габрово като дестинация за спортен туризъм са както следва:

- Международен хандбален турнир за жени „Challenge trophy“ - 2012“;
- Европейски квалификации по хандбал за юноши;
- XX-то Балканско първенство по тенис на маса за юноши и девойки през 2012 година;
- Провеждане на трети и четвърти етап от 62-ра Международна колоездачна обиколка на България (10-11 септември).

Признание за изпълнението на приоритета е оценката, получена от Община Габрово в развитието на туризма на национално ниво. На 27.09.2012 г., в гр. Пловдив, на първия национален преглед-конкурс „Общините за развитието на туризма“, **Община Габрово** и АЕК „Етър“ са отличени за принос в развитието на туризма; АИР „Боженци“ и Народно читалище „Габрово - 2002“ са отличени с грамоти за принос в съхраняването на българските традиции; „Стефанина къща“ в с. Боженци е отличена в категория „Гостоприемство“ като най-добро място за настаняване за алтернативен туризъм; а механа „Габъра“ е отличена в категория „Кухня“ сред най-добрите заведения за обществено хранене. Изборът на Габрово за Пилотен град на културата през 2014 г. от Комисията по култура към Световната организация на градовете и местните власти е истинско признание и осъзнаване на високо ниво на потенциала и значимостта на културата като фактор за устойчивото развитието на гр. Габрово.

Направения преглед на реализираните инициативи и проекти дава основание да се твърди, че изпълнението на специфичната цел по отношение на планираните дейности

е с добра степен на постижимост, но следва да се обърне внимание на интегрирането на културните, спортните и туристическите активности в общ продукт, чрез обвързването им по отношение тема, продължителност, време и място на провеждане за да се постигне ефекта на допълване, а не конкуриране за публики. По отношение устойчивостта на резултатите, много от иновативните и креативните инициативи в областта на културата и спорта, стартирали в периода 2010 - 2011 са витални и се утвърждават като ежегодни, както и дългогодишно провежданите дейности продължават да привличат посетители. Утвърждаването на марката „Габрово“ изисква както целенасочена и продължителна работа и инвестиране в развитие на креативни индустрии, така и поддържане и промотиране на утвърдени културни и туристически продукти. Наложилите се инициативи са в резултат от широки партньорства, което се очертава като водещ подход в провеждане политиката за управление на туристическите ресурси.

5.5 Приоритет 5

Приоритет 5: РАЗВИТИЕ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИЯ И АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ

Специфична цел 1. Ефективно управление и организация на общинската администрация

В периода 2008 - 2010 година Община Габрово изпълнява основно заложените дейности свързани с реструктуриране и оптимизиране дейността на администрацията. Пакета от дейности включва:

- Преместване на Отдел ГРАО и архивите от селата в основната административна сграда;
- Разширяване и повишаване капацитета на Център за информация и услуги за гражданите;
- Въвеждане на система за контрол на достъпа в администрацията;
- Получени лицензи на множество софтуерни продукти и инструменти.

В изпълнение на операцията Община Габрово е реализирала няколко ключови проекта, чиито резултати ползва и надгражда:

Проект „Модернизиране на административното обслужване в Община Габрово чрез развитие и предоставяне на качествени електронни услуги за гражданите и бизнеса“, финансиран по Договор за безвъзмездна помощ №.А09-31-58С/12.06.2009 г. по ОПАК. Резултати: Подобрени и модернизиран информационно-комуникационни технологии, внедрени нова административна информационна система; специализиран софтуер и софтуер, в това число:

- Географска информационна система, надградена и развита чрез създаване на приложения и инструменти: икономически гео-пространствен модел на активните фирми регистрирани в Габрово; визуалното представяне на ключовите проекти; визуално представяне чрез пространствени модели на

културни мероприятия и събития; визуализация на дисперсионна оценка на въздуха; приложение за управление и информираност на обществото при бедствия и извънредни ситуации.

- Административна информационна система - от 01.06.2011 г. в Община Габрово функционира нова автоматизирана деловодна система Archimed eProcess.
- Специализиран софтуер, включващ три системи Каса, Наеми и Наказателни постановления, чрез които се автоматизират дейностите и процесите по обработка на документите, тяхната обвързаност и защита.

Проект „Развитието на човешкия потенциал – фактор в модерната европейска общинска администрация“, сключен е договор за безвъзмездна помощ No.10-25-11/01.03.2012 г. Резултати: Обмен на опит в областта на добрите управленски практики и въвеждане на модерни техники за организационно развитие и подобро партньорството между Общините Габрово и Нови Сонч. Проектът е окончателно завършен през 2013 година.

Всяка година от периода 2011 - 2013 година през обучение на служителите преминават над 130 служители на Общинска администрация Габрово съгласно изготвен годишен план, съобразно изискванията на Закона за държавния служител /ЗДС/. Дейностите за служебно развитие се допълват от Проект „Инициативи за повишаване квалификацията на служителите в Общинска администрация Габрово чрез обучения в страната“, реализиран през 2013 година по ОП Административен капацитет, финансирана от ЕС. В рамките на проекта се обучават повече от 90 човека, в това число служители на общинската администрация, кметове на кметства и кметски наместници.

Ключова за повишаване ефективността на работата на общинската администрацията е обратната връзка и оценката на потребителите за дейността ѝ. В тази връзка Община Габрово създава механизъм за набиране и анализ на информация за удовлетвореността на гражданите. От 2009 година се провеждат анкетни проучвания за степента на удовлетвореност на гражданите, а през 2013 г. се въвежда и електронно анкетиране на гражданите чрез уеб-сайта на Община Габрово.

В Община Габрово е внедрена и успешно функционира интегрирана система за управление на качеството и информационна сигурност ISO 9001:2008 & ISO/IEC 27001:2005. През 2011 г. е проведен ресертификационен одит, в резултат на който Община Габрово получава продължение на сертификата за сигурност на информацията по стандарт ISO 27001:2005 до 16 юли 2013 година.

През м. февруари 2013 г. на база проведен ресертификационен одит, Община Габрово получава продължение на сертификата за качество по стандарт ISO 9001:2008 до март 2016 година. По същото време, Община Габрово премива успешно и ресертификационната проверка по стандарт ISO 27001:2005, в резултат на която получава продължение и на сертификата за сигурност на информацията до 2016 г.

Интегрираната система за управление на качеството и информационна сигурност гарантира получаване от страна на гражданите и бизнеса на административни услуги,

съобразени с техните нужди и очаквания. На управление подлежат всички идентифицирани процеси, оказващи влияние върху качеството на обслужването, като процесите протичат при контролирани условия.

По отношение валидирането на процесите на обслужване, в дейността на Общинската администрация се извършват потвърждения на процесите за обслужване по смисъла на БДС EN ISO 9001:2008. Обхванат е целия маршрут на услугите. Валидирането се осъществява посредством внедрения софтуер. Въведената информационна система Archimed eProcess предоставя автоматично подробна информация за резултатите от дейността на администрацията. На базата на тази информация, се осъществява контрол и се предприемат коригиращи действия при необходимост.

Усилията на Общината са насочени към ефективно и ефикасно управление на всички идентифицирани процеси, оказващи влияние върху съответствието с изискванията към административните услуги, качеството на тяхното изпълнение и сигурността на информацията, както и на обучението и квалификацията на персонала. Въвеждането на интегрирана система за управление на качеството и информационна сигурност е доказателство за заявения стремеж към постигане на висока степен на удовлетвореност от страна на потребителите на предлаганите от Общината административни услуги и гарантиране на информационната сигурност в общинска администрация.

Специфична цел 2. Развитие на качествени административни услуги за гражданите и бизнеса

Специфичната цел е подкрепена от две операции. В рамките на тези операции са реализирани следните дейности:

През 2009 година в рамките на Проект „Модернизиране на административното обслужване в Община Габрово чрез развитие и предоставяне на качествени електронни услуги за гражданите и бизнеса“, Община Габрово се разработват и внедряват 7 електронни административни услуги. Същите се интегрират с Гео-информационната система на Общината и са достъпни на интернет адреса на ГИС Габрово.

През 2011 година са разработени и приети пакети с правила и инструкции за служителите, работещи пряко с гражданите, включително технологични карти на административните услуги и административните процеси. Изготвените технологични карти за етапите при извършване на всички административни услуги са въведени в електронната система за документооборот „Archimed eProcess“. По този начин е изпълнена задачата за проследимост на движението на документите и повишаване надеждността на контрола чрез автоматизирането му. Технологичните карти за етапите при извършване на всички административни услуги са актуализирани през 2013 година.

Във връзка с ефективната работа на администрацията и предстоящото въвеждане на Комплексно административно обслужване, Община Габрово извършва преглед и актуализация на предоставяните административни услуги и привежда наименованията

на предлаганите от нея услуги в съответствие с одобрените наименования в Списъка с унифицираните наименования на административните услуги (СУНАУ).

2011 година е първата година на цифровизиране на архивите по гражданско състояние, с което се стартира създаването на е-архив на администрацията. Само през първата година са обработени 128 тома.

В края на 2013 година в изпълнение на дейност Разширяване на формите за достъп до обществена информация, включително и по електронен път в Община Габрово се доставят и монтират КИОСК и LCD ВИДЕО ЕКРАН. Очаква се това да подобри административното обслужване на гражданите посредством внедрените нови информационни технологии, обогатяване на техническите ресурси за функциониране на Центъра за информация и услуги на гражданите и засилване на връзките администрация-граждани, и граждани-администрация.

Община Габрово се интегрира към електронната система за управление на европроекти развиване в рамките на Проект „Е-ПОДЕМ - европейски проекти, общински дейности и електронен мениджмънт. Проектът се реализира с финансовата подкрепа на ОП „Техническа помощ“ и стартира в края на програмния период 2007-2013 година.

През 2013 година са въведени значителен брой лични регистрационни картони в електронния масив на Националната база данни „Население“, приблизително 50 % от всички ЛРК. Това се дължи на подобрената интернет свързаност на кметствата и кметските наместничества със сървърите на Община Габрово, а от там и осигурена интернет връзка на всички места и достъп до програмите на ГРАО.

Община Габрово изключително последователно реструктурира и оптимизира работата на общинската администрация и развива внедрените информационно-комуникационните технологии, като използва широките им възможности за предоставяне и набиране на интерактивна информация свързана с решаването на въпросите от местно значение, като поставя верния акцент, съответстващ на потребностите на гражданите и бизнеса и подобряване на административното обслужване. На базата на този извод и на данните за реализираните дейности, изпълнението на **Приоритет „Развитие на институционалния и административен капацитет на община Габрово“** се оценява с много висока степен на постижимост на целта и устойчивост на резултатите.

6 Оценка на общото въздействие

Оценката на общото въздействие е изготвена базирайки се на посочените актуализирани индикатори за наблюдение на Общинския план за развитие, приети с Решение №182/26.07.2012г. и на по-общи индикатори, за които има достъпна публична статистическа информация.

При изготвянето на тази оценка е необходимо да се вземат предвид някои обстоятелства и ограничения. За да се подпомогне реално подготовката за следващото

програмиране, което е една от цели на последващата оценка, тя трябва да е налице преди стартиране изработването на Общинския план за развитие за 2014-2020 година. Според правилата залегнали в разпоредбите за регионалното развитие, оценката на общото въздействие като част от последващата оценка е налице до една година след края на периода за програмиране. Едновременно с това, ОПР за следващия програмен период е необходимо да бъде изготвен три месеца преди стартирането на периода. От друга страна, за да завършат проектите и инвестициите са необходими до две години от края на периода, а за да може да се измери тяхното въздействие са необходими още поне една година. От което следва, че информацията за оценка на въздействието на ОПР Габрово 2005-2013 (Актуализация 2008) ще бъде налична след 2015-2016 година. Ограничение поставя и факта, че липсва, т.е. не се произвежда статистическа информация по някои показатели за ниските регионални нива, в това число и релевантни данни за икономическите субекти на ниво община. Това затруднява изготвянето на оценката за общото въздействие, особено по отношение на индикаторите за околна среда спрямо глобалните екологични цели, основните икономически показатели, научно-изследователската и развойна дейност и достъпа до интернет. Освен това актуализираните индикатори за наблюдение на Общинския план за развитие включват частично както индикатори за резултат, така и индикатори за въздействие, като всички са структурирани само по приоритети. Отсъства информация за базови и крайни стойности, което затруднява крайната оценка относно успешността на публичната намеса върху общото въздействие.

6.1 Демография

Демографската система има водеща роля и значение в структура на обществото. От развитието на тази система основно зависи социално-икономическото развитие, както на страната, така и на нейните административно-териториални единици. Демографската система е тази, която формира трудовия потенциал на териториалните образувания и по този начин влияе върху използването и развитието на социалните, икономическите и природните фактори и условия в тях. Ето защо оценката на въздействието на ОПР Габрово се фокусира върху демографската характеристика на община Габрово, макар в списъка с индикатори да няма заложи такива. Тук следва да се отбележи, че сегашната негативна демографска ситуация в страната е резултат от продължилите през последните няколко десетилетия отрицателни процеси в естественото движение на населението – както продължителното задържане на високо равнище на смъртността, така и трайните тенденции в намаляване на равнището на раждаемостта. В резултат на тези демографски процеси започва намаляване на населението в страната и се ускорява процесът на неговото остаряване. Проблемите в демографското развитие на страната се задълбочават и от значителните външноемиграционни процеси сред населението, които пряко и косвено (чрез емиграцията на младото население) също повлияват върху възпроизводството на населението, а от там и върху възпроизводството на трудовите ресурси. Община Габрово се развива в унисон с процесите в страната, като тяхното влияние е изключително силно. По отношение на демографската структура на населението, местната власт може да забави негативните процеси, но не може да се очаква да ги

промени в обратна посока, не и без целенасочена демографска политика на национално ниво и съответната такава в останалите общини в страната.

Населението на община Габрово бележи трайна тенденция на намаляване. В годините между двете преброявания темпът на прираст на населението в община Габрово - 13,2% или близо 10 хил. души по-малко. В края на 2011 г. населението в общината е 64'545 души. За сравнение темпът на прираст на населението на страната за същия период е -7,1 %. Това се дължи на естественото и механично движение на населението. Равнището на раждаемостта в община Габрово през последните десет години систематично е по-ниско от общото за страната, а общата смъртност на населението в общината е по-ниска от тази за страната.

Естественият прираст на населението на община Габрово е отрицателен. Миграцията на населението също формира отрицателно салдо. Трябва да се има предвид, че населението на града е преобладаващата част от населението на общината (близо 90% или 58 367 души) и от неговото развитие се определя и демографско състояние на общината. В селата на общината живее много малък дял от предимно възрастно население, което е предпоставка за негативни прогнози за демографското им развитие.

Възпроизводственият процес на населението основно се определя от неговата възрастова структура, а тя е силно влошена за община Габрово. Това е резултат на продължаващото намаляване на относителният дял на населението на възраст до 14 години.

За развитието на община Габрово, освен броя и демографските структури на населението от изключително важно значение е неговата образователна структура. От добрата образователна подготовка на населението в голяма степен се определя качеството на работната сила и нейната производителност. Тя има решаващо значение за внедряването на съвременните технологии за производство, комуникации, управление и социално развитие.

Структурата на населението по образование в община Габрово е по-добра от общата за страната. Около 75% от населението има средно и висше образование, като лицата с висше образование са 22%. Тази добра образователна структура на населението в община се дължи предимно на структурата по образование на населението, живеещо в гр. Габрово. Добрата образователна структура на населението в града (и на общината) е много добра предпоставка за разработването и прилагането на съвременни социални и икономически проекти в развитието на града и региона.

Въпреки негативните демографски тенденции характерни както за страната, така и за община Габрово, трябва да се отбележи запазената добра образователна структура в общината. В основата на тези специфики стоят едновременно социално-икономическите процеси на национално и над национално ниво, но и принадлежността на община Габрово към икономическите и промишлени центрове в страната и наличието на висше учебно заведение и общообразователни, профилирани и професионални гимназии.

6.2 Икономика

За оценка на въздействието върху икономиката са използвани заложените в ОПР 2005-2013 индикатори, за които има налична официална информация. Проследени са следните индикатори: брой предприятия, нетни приходи от продажби, печалба, разходите за придобиване на ДМА, чуждестранни инвестиции, общ брой студенти в ТУ Габрово.

Общо регистрираните нефинансови предприятия в община Габрово през 2012 г. са 3 516. Показателят изразява относително запазване на броя фирми спрямо 2011 г. когато те са 3 583. Броят им се увеличава рязко през 2009 спрямо 2008 година (3 708 - със 159 предприятия или 4,5% повече), но след това плавно намалява.

Преобладаващата част от фирмите на територията на община Габрово са микро-предприятия с до 9 заети лица (91,9%), като този дял нараства през последните години - от 89,7% през 2008 година. В абсолютно изражение броят на микро-предприятията също се колебае – нараства след началото на кризата, а след това намалява, като през 2012 г. е все още по-голям от този през 2008 година. Въпреки преобладаващия дял на микро-предприятията в общинската икономика те генерират относително малка част от произведената продукция и приходи, но осигуряват значителна част от заетостта по подобие на тази тенденция за страната.

На второ място като брой и относителен дял в структурата на икономиката на община Габрово са малките фирми с от 10 до 49 заети лица. През 2012 г. те са 225 броя. Те намаляват, както като брой, така и като относителен дял през целия период от 2008 до 2012 г. – от 289 до 225 броя, съответно - от 8,1% до 6,4% от всички предприятия в общината.

Средните предприятия съставляват 1,5% от всички регистрирани в община Габрово през 2012 г. или 53 броя. Те намаляват като брой и относителен дял от 2008 г. до 2010 г., но през 2011 г. и 2012 се наблюдава известно увеличение и задържане като се връща нивото от 2009 година.

Общо, броят и делът на МСП в община Габрово през 2012 г. е съответно – 3507 броя (99,7%) от всички предприятия. Съпоставено с 2011 г. структурата на малките и на средните предприятия е същата.

Запазени са традиционните водещи отрасли в икономиката, които формират облика на габровската индустрия. Сред тях са машиностроене, инструментална екипировка, мехатроника, електроника, производство на изделия от пластмаси, текстил и трикотаж, обивно производство, козметика и други.

За община Габрово размерът на нетните приходи от продажби възлиза на 1164 млн. лева през 2008 г. и 1063 млн. лева през 2011 година. В номинално изражение това представлява спад от минус 8,7%. Спадът е най-голям в секторите „Строителство“ и „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“, съответно с минус 39,2% и минус 22,6% за същия период.

„Преработващата промишленост“ бележи ръст на нетните приходи от продажби с 4,4% за същия период, а „Транспорт, складиране и пощи“ – 27,9%.

В община Габрово „Преработващата промишленост“ държи най-голям дял на нетните приходи от общите за общината. Нейният дял е 45,3% или 481 млн. лева през 2011 година. „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ е на второ място с 36,5% или 388 млн. лева за същата година.

През 2012 г. около 65% от предприятията в община Габрово са на печалба, под 19% са регистрирали загуба, а над 16% са с нулев финансов резултат. Тези данни съответстват до голяма степен на картината, регистрирана през 2011 г.

Разходите за придобиване на ДМА в община Габрово за периода 2008-2010 г. бележат спад в номинално изражение – минус 60% и през 2010 г. възлизат на 55,8 млн. лева. Най-голям е спадът при инвестициите в земя, а най-малък при „Други разходи“. При всички видове инвестиции се отбелязва спад за периода. Това, естествено, е проявление на кризата, с която е характерен този период.

От друга страна, от общите инвестиции, най-голям е делът на тези в „Сгради, строителни съоръжения и конструкции“ – близо половината от всички, а най-малък – този на инвестициите в земя – едва 3% през 2010 година. Разходите за придобиване на ДМА от вида „Машини, производствено оборудване и апаратура (вкл. транспортни средства)“ съставляват 40% през същата година.

По данни на Община Габрово, от страна на бизнеса се наблюдава сериозен интерес по отношение на инвестиции в технологична модернизация, иновации, енергийна ефективност на производствените помещения, както и в ново, ниско енергоемко, производствено оборудване. Съгласно информация от Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България, фирми базирани в община Габрово са спечелили проекти свързани с въвеждането на иновации на стойност от 17,5 мил. лева за периода на действие на Оперативна програма „Конкурентоспособност 2007 – 2013“.

Влияние върху развитието на икономиката в общината оказват и преките чуждестранни инвестиции. В община Габрово се наблюдава тенденция на нарастване на чуждестранните преки инвестиции през 2010 спрямо 2008 година. През 2008 г. техният размер е бил около 60,5 млн. евро. През следващата 2009 г. тяхното увеличение е незначително, но през 2010 г. има чувствително нарастване и те достигат до 67,2 млн. евро. Темпът на нарастване на инвестициите спрямо 2008 г. е 11,1%. Чуждестранните преки инвестиции в община Габрово към 31 декември 2012 г. възлизат на около 71 млн. евро.

В подкрепа на бизнеса е изградена ГИС базирана платформа, в която е развит икономически гео-пространствен модел на активните фирми регистрирани в Габрово. Тази платформа предоставя възможност за активно включване от страна на бизнеса в поддържане актуална информация за фирмите си и осъществяване на връзки и партньорства. В периода 2010-2011 година са внедрени 7 електронни административни

услуги. Същите са интегрирани с Гео-информационната система на Общината и са достъпни на интернет адреса на ГИС Габрово.

Значим фактор в развитието на икономиката и пазара на труда е Технически университет Габрово. Общият брой на студентите в ТУ бележи по-значим спад след 2008 - 2009 учебна година. Най-малък е общия брой студенти през 2010 - 2011 уч. година – 5 687. След тази година се наблюдава плавен растеж и през 2013 - 2014 уч. година има 6 038 студента. Най-слабата година по брой завършили студенти е 2011-2012 уч. година, когато завършват 880 студенти. Тенденцията на плавно нарастване е характерна и за завършилите студенти.

Фиг. 1 Общ брой студенти и завършили студенти на Технически университет Габрово по години

Източник НСИ

Техническият университет в отговор на засилената конкуренция между висшите учебни заведения в България и чужбина стартира процес по вътрешно реструктуриране с цел осъвременяване и обогатяване на специалностите и академичната програма.

Туризмът е важен отрасъл за социално-икономическото развитие на община Габрово. В неговото развитие са вложени значителен дял средства и усилия. Общото въздействието на дейностите и инвестициите в областта туризма се оценява и измерва динамиката на реализираните нощувки. Трябва да се отбележи, че ключовите проекти в туризма са направени в края на изследвания период и в момента на изготвяне на оценката не може да се измери тяхното въздействие. Тези проекти включват както инвестиции във физическа среда, така и „меки“ мерки.

Таблица 2. Средства за подслон³ в община Габрово по години

	2005	2008	2012
Средства за подслон	13	21	25
Легла	869	1,354	1,271

³ Съгласно методологията на НСИ, използвана при провеждане на това изследване, в него се включват категоризирани средства за подслон и места за настаняване с над 10 легла, функционирали през съответната година.

Легла-денонощия	316,370	495,069	411,053
Реализирани нощувки	66,340	105,108	69,959
в т.ч. от чужденци	7,466	19,008	
Пренощували лица	32,116	46,113	33,577
в т.ч. от чужденци	5,116	6,593	
Приходи от нощувки - лева	1,372,385	3,012,487	1,773,151
в т.ч. от чужденци	216,376	581,747	

Източник НСИ

Установява се значим ръст на развитието на обектите на туристическата инфраструктура от 2005 година до 2008 година, когато броя на средствата за подслон нараства 61%, съответно нараства и легловата база с 56%. За този период нарастват и другите показатели, като най-значимо увеличение има при нощувките от чужденци (155%) и съответно приходите от тях (169%). Икономическата и финансовата криза оказват сериозно влияние върху туризма и по данни на Община Габрово, 2010 година се регистрира най-голям спад в реализирани нощувки на територията на общината. Но през 2012 година се наблюдава увеличение на броя нощувки и респективно приходите от тях.

В община Габрово се развива културно-познавателен, селски и екологичен туризъм. По оценъчни данни, най-голям дял от приходите се реализира от културно-познавателния и крайно-седмичния туризъм. Въпреки значителния природен и антропогенен потенциал за туризма, потвърден от предходни разработки, той не се използва ефективно и ефикасно. Подценено е развитието на екологичен и селски туризъм. През плановия период до 2020 г. политиката на община Габрово следва да бъде насочена към развитие и диверсификация на установената отраслова структура на туризма. Тази политика трябва да се основава на предварителни разчети за повишаване на ефективността и ефикасността на отрасъла. Препоръчва се системен мониторинг на процесите в областта на туризма, включително изследване на очакванията и удовлетвореността на туристите и ползваните комуникационни канали при избора им на дестинация или събитие.

6.3 Пазар на труда

Наетите лица по трудово или служебно правоотношение в община Габрово през 2011 г. са 18 083 души, което е с 17% по-малко от наетите през 2008 г., когато те са били 21 789 души. Това намаление е пряк резултат от въздействието на кризата през периода. Забелязва се задържане и дори лека увеличение на наетите лица през 2012 г., когато наброяват 18 170 души. Продължава да бъде най-висок делът на наетите в сектора „Преработваща промишленост“ проследен в динамика. През последните десет години средногодишното равнище на регистрирана безработица⁴ в община Габрово винаги е било по-ниско от това за страната. През 2005 година равнището на безработица е

⁴ При изследване на безработицата в динамика са използвани данните за регистрираната безработица, изчислявана от Агенцията по заетостта, тъй като методологически по-издържаните данни от Изследването на работната сила на НСИ не са налични на ниво община.

4.72%, през 2008 г. - 3.3%, през 2011 г. - 6.3%, За 2012 година за равнището на безработица за общината е 6.7%, а за страната 11.7%.

На пазара на труда в община Габрово има обявени (по данни за 2011 г.) 1 403 свободни работни места. От тях 1 328 са заявени на първичния пазар на труда (95%), а останалите 75 (респ. 5%) по Закона за насърчаване на заетостта.

Динамиката на средната годишна работна заплата за община Габрово показва увеличение в номинално изражение с подобни на страната темпове до 2008 година. След това се наблюдава известно изоставане за общината. През 2011 г. тя се равнява на 6379 лева или 78% от средната за страната, възлизаща на 8230 лева. През 2003 година това съотношение е било 85% като се задържа на почти същото ниво до 2008 г., когато спада на 79%.

Пазарът на труда, както и икономиката са силно повлияни от икономическата криза. Основната функция, която може да изпълнява местната власт за развитие на икономиката и икономическия профил на общината е подкрепа за местния бизнес чрез изграждане и/или поддържане на базисна инфраструктура; прозрачност и предвидимост на решенията осигурени чрез актуални и действащи подробни устройствени планове и кадастрална карта; информационни и рекламни кампании с цел популяризиране на общината като активна икономическа дестинация. Друга важна функция на местната власт се изразява е привличане на инвестиции на територията на общината, за което има два основни подхода. Единият е чрез осигуряване на условия за привличане на нови външни и вътрешни за общината инвеститори, в това число и ключови. Вторият подход включва информационни кампании, инициране на партньорства и обмен на добри практики в цел възползване от възможностите за финансиране от европейските фондове и други финансови инструменти на работещите и стартиращите предприятия в общината. Видно от заложените и изпълнените проекти и инициативи в първия приоритет и свързаните дейности в другите приоритети на ОПР 2005-2013, Община Габрово активно работи по всички направления. Тези обстоятелства, усилията на бизнеса да развият икономическите дейности в условията на криза, както и партньорството между местната власт, бизнеса и неправителствените организации са оказали своето въздействие върху инвестиционната среда и пазара на труда, което от своя страна е довело до описани по-горе резултати.

6.4 Социална сфера

Развитие на социалните услуги

С изпълнените проекти и мерки, заложили или инициирани и реализирани в унисон с тенденциите на национално ниво, Община Габрово активно работи за деинституционализация и децентрализация на социалните услуги на местно ниво. Чрез различни мерки и партньорства специализираните институции, предлагащи социални услуги, се реформират, като се намалява техният капацитет за сметка на разкриване на алтернативни услуги в общността. От своя страна местната власт работи за мултиплициране на постигнатите до момента резултати в развитието и предоставянето на социални услуги на територията на община Габрово в бъдещи дейности и проекти.

Ползвателите на всички социални услуги на територията на община Габрово за 2013 година наброяват повече от 1 430 лица, в това число и деца. Отчита се нарастване на броя обхванати лица с над 40 % в сравнение с 2011 година. Община Габрово е сред общините с най-голям брой услуги, осъществявани чрез делегиране на дейности и много голям дял деинституционализирани потребители на социални услуги. Наблюдава се успешна трансформация на социалните услуги в посока на увеличаване работата в общността и увеличаване на капацитета на служителите, подобряване на материалната база, включително и въвеждане на ново обзавеждане и оборудване. Процесът по децентрализация на услугите е проведен в съответствие с нормативните изисквания и методическите указанията. През годините са установени социални услуги, които са се наложили като необходими. Те функционират и в условия на липса на финансиране от държавния бюджет, а са реализирани на проектен принцип или са спонсорирани от дарители.

Важен момент при развитието на социалния сектор в контекста на Община Габрово, за която е характерно население с влошена възрастова структура, представители на което обитават множество малки и трудно достъпни населени места, е оценката на достъпността до и удовлетвореността от услугите. Особено внимание трябва да се обърне на възрастните хора, живеещи в населени места със затруднен достъп. Прави впечатление концентрацията на социалните услуги и тяхната инфраструктура в гр. Габрово, като в населените места извън него почти липсва социална инфраструктура или, доколкото тя съществува, е в negliжирано състояние (изкл. прави наблюдаваното жилище в гр. Поповци). Това е и в резултат на националната стратегия за закриване на изолираните социални институции в малките населени места и извеждането им към места в градовете за по-активно социално включване на ползвателите им следва, но поставя въпрос за достъпността до услуги в общността, особено що се отнася до ситуацията в малките населени места на общината.

Образование

Развитието на броя учаци в община Габрово, проследено в динамика естествено повтаря тенденциите на общото демографско развитие за общината и страната. Отчетливо се наблюдава намаляване на броя на учащите във всички възрастови групи в разглеждания период. Това е предпоставило закриването на детските заведения в

селата, на 3 общообразователни училища и една професионална гимназия - Професионалната гимназия по текстил и моден дизайн.

Таблица. 3 Учебни заведения и учащи по години за община Габрово.

	2005	2008	2012
Детски градини	13	10	10
Детски градини в селата	3		-
Деца	1561	1696	1766
Деца посещаващ ДГ в селата	48		-
Учебни институции	20	20	16
Общо образователни	14	14	11
Специализирани	1	1	1
Професионални	4	4	3
Висши	1	1	1
Учащи	13976	13449	11413
Начално	1944	1847	1790
Прогимназиално	2122	1660	1442
Средно образование	3469	2842	2290
В професионални гимназии	2066	1532	1038
Университет	6441	7118	5891

Източник НСИ

По данни на община Габрово, в резултат на усилията на местната власт, регионалният инспекторат по образование и ръководствата на учебните заведения, децата и учениците, подлежащи на задължително обучение, са обхванати от системата на образованието и са създадени условия за обучение. Осигурени са обедно столово хранен и безплатен транспорт от населени места, в които няма детска градина и/или училище. Разширява се обхвата на учениците на целодневна организация на учебния ден. Налице са възможности за участие в извънкласни дейности в областите на изкуството, спорта и науката, съобразно интересите, потребностите и предпочитанията на децата и учениците. Проведените мерки за осигуряване възможност да бъдат обхванати деца и ученици със специални образователни потребности в системата на образованието дават устойчиви резултати и с всяка година броят на потребителите нараства. Препоръчително е да се изследва какъв е общият брой деца и ученици, които имат подобни потребности.

Предстои да се изследва въздействието на проектите реализиращи се в края на периода, като особен интерес представлява проектът за интеграция на децата и учениците от етническите малцинства, както и да се проследи въздействието на мерките свързани с превенция на агресията в училище. За идентифициране на специфичните образователни нужди на децата от малцинствени групи и семейства с нисък социален статус е препоръчително да се проведат допълнителни изследвания.

Здравеопазване

Системата на здравеопазването е с важни функции за осигуряване доброто обществено здраве и възпроизводството на населението. Тя е ключов елемент от провежданата социална политика на централните и местни органи на управление. Ефективността ѝ основно се определя от техническото състояние на изградената инфраструктура, организацията на използването и осигуреността ѝ със специализирани медицински кадри.

Прегледът на развитието на здравната мрежа като болнични заведения и капацитета им за настаняване в рамките на отчетния период показва че болничните заведения запазват своя брой, като МБАЛ Това Венкова плавно намаляват броя легла. Същата тенденция се наблюдава и за броя на медицинските кадри. (Таблица 5.)

За периода от 2005 до 2008 година има забележим ръст на заведенията за доболнична помощ, като след това те задържат или слабо нарастват като брой.

Таблица 4. Здравна мрежа в община Габрово по видове заведения по години

	2005	2008	2012
Болнични заведения	2	2	2
Легла	480	450	420
Много профилни болници	1	1	1
Легла	380	350	320
Специализирани болници	1	1	1
Легла	100	100	100
Лечебни заведения за доболнична помощ	12	17	18
Легла	12	30	10
Диагностично консултативни центрове	1	2	1
Легла	12	20	10
Медицински центрове	3	4	5
Легла	-	10	-
Самостоятелни лаборатории	7	11	12
Стоматологични центрове	1	-	-
Други здравни и лечебни заведения	5	6	3
Легла	82	95	74

Източник НСИ

Общо практикуващите лекари запазват своя брой в разглеждания период, като има леко намаления в сравнение от 2005 до 2008 година. Същата зависимост е характерна за лекарите по дентална медицина . (Таблица 5)

Таблица 5. Медицински кадри в община Габрово по години

	2005	2008	2012
Лекари	298	292	282
От тях общо практикуващи	50	48	48
Лекари по дентална медицина	68	65	64
Персонал със средно медицинско образование	580	567	531

Източник НСИ

Запазването на структурата на здравната мрежа и направените инвестиции във физическата среда и оборудване на здравните заведения, в управлението на процесите и в обучението на медицинския персонал, то може да се заключи че се работи активно за повишаване качеството на здравеопазването в общината. Обектите на здравната мрежа за болнична и извънболнична помощ, осигуряващи функционирането на здравната система в общината, са разположени в общинския център – гр. Габрово, с изключение на Регионалния хоспис и няколко индивидуални практики, които функционират в част от селата. Макар че 90% от населението на община Габрово, живее в нейния административен център остава въпросът за достъпа до здравни услуги на хората в селата на общината.

По отношение системата на детските ясли, се наблюдава качествено развитие - детските ясли нарастват от 2 през 2005 година до 3 през 2008 година, като в 2012 са вече 6. Данните показва че местата в детските ясли са се увеличили с близо 200%, от 122 през 2005 година, до 357 през 2012 година. Като се вземе предвид, че всички детски ясли да санирани и с въведени мерки за енергийна ефективност, се налага извода, че предлаганата услуга е с високо качество.

Таблица 6. Детски ясли в община Габрово по години

	2005	2008	2012
Брой	2	3	6
Места	122	201	357
Деца	122	199	367

Източник НСИ

От съществено значение за правилното функциониране на системата е усъвършенстването и оптимизирането на достъпа до качествени медицински услуги за всички хора, особено живущите в отдалечените и „свиващи се“ населени места, където населението е застаряващо и се нуждае от по-специални грижи. Това е особено важно за община Габрово, която се състои от 133 села, повечето - много малки /с население под 100 души/, отдалечени от общинския център (гр. Габрово), в някои случаи - незадоволително обслужени от системата на междуселищния пътнически транспорт.

Имайки предвид продължаващи тревожни тенденции на намаляване броя на населението и запазените тенденции за увеличаване на заболяемостта и

смъртността, при разработване на последващи планове имащи отношение към областта на здравеопазването следва да се вземат предвид изследванията за здравно-демографското състояние на населението и да се предвидят мерки в посока превенция на заболяванията, ранна профилактика и промотиране на активния начин на живот.

Култура

В областта на културата най-значимото въздействие се наблюдава в резултат на дейности свързани с развитие на културни индустрии. Включването на широк кръг от хора в инициативите поддържани и/или инициирани от местната власт, като Габровския карнавал и инициативата Габрово- европейска столица или инициирани от местните общности и/или неправителствени организации културни проекти (Локация център) са доказателство за потенциала на културните индустрии и за интересът, който предизвикват отвъд общинските граници. Тези събития имат туристически измерения. Отскоро създадената програма Култура все още не може да бъде оценена като въздействие, но предвид интереса, който предизвиква се очаква да бъде един от механизмите за разнообразяване на културния календар на общината.

По данни на местната власт, на територията на габровска община функционират 14 културни учреждения с държавно или общинско финансиране. Значимите културни институции и културната инфраструктура на територията на Община Габрово са концентрирани почти изцяло в общинския център – гр. Габрово и при това – основно в неговата централна градска част. Културните дейности в дисперсните квартали на града, както и в останалите населени места на общината са почти изцяло инициатива на читалищната дейност, ориентирана (с изключение на някои от градските читалища) те се характеризират със събитийност, свързана с традиционната и национална празничност, каквато е и ориентацията на предпочитанията на публиките в този контекст. Единствените по-значими активности, случващи се извън централната градска част на Габрово са организирани активности на обектите на културно-историческо наследство в с. Боженци (АИР „Боженци“) и АЕК „Етъра“, фестивалът за изворен фолклор в с. Жълтеш, както и събитията организирани в м. Узана. Те са значим акцент в културния календар на Община Габрово и привличат публики, външни на града.

През 2012 г. общият брой на посетителите в културните институти и забележителностите на територията на община Габрово е 273 609 души, като от тях 246 981 (90,27%) са българи, а 26 628 (9,73%) са чужденци. През 2011 г. същите са били посетени от 264 600 души, като от тях 237 773 (89,86%) са българи, а 26 827 (10,14%) са чужденци. Данните показват увеличаване на посещенията с 9009 души или 3,4%, спрямо предходната 2011 г., като се наблюдава ръст на посещенията от българи, докато посещенията от чужденци запазват своите нива от 2011 г.

Културните институти с най-голям относителен дял с брой посещения на туристи са АЕК „Етъра“, музей „Дом на хумора и сатирата“ и АИР „Боженци“, като общият дял на трите института е 73,73%.

Най-значимите събития от Културният календар на Община Габрово обхващат 11 годишни събития с международен характер, около 10 годишни събития, свързани с регионални и национални чествания, над 20 събития месечно с направление „Изкуство и традиции“, както и два фестивала в направление „Кино“.

С тези данни са свързани и препоръките в областта на културата. Първата препоръка е свързана с разнообразяване на културния календар, включително и чрез поддържане, обогатяване и осъществяване на нови културни и творчески индустрии. Налице са всички предпоставки този подход да обедини усилията на широк кръг участници и да привлече посетители и извън границите на общината.

Втората препоръка включва разнообразяване на мерките и подходите и при формирането и привличането на публики чрез изграждане на цялостна система обвързана със събитията и участниците в културния календар на Габрово, включително и примерите за културни и творчески индустрии. Добре би било да разшири кръга на въздействие, включвайки и читалищата, които са основните културни институти извън централната градска част на общинския център.

По отношение на културната инфраструктура, базирайки се на оценката на екипа, работещ за изготвяне Културната стратегия на Община Габрово (2012 – 2024) „сградният фонд на културните институти е количествено значим“, но до голяма степен „не отговаря на изискванията на съвременните форми на изкуство и културни дейности“ се препоръчва да се фокусират усилия и инвестиции в обновяването и осъвременяването на културните здания, включително и чрез привличане и изграждане на устойчиви партньорства.

Спорт и младежки дейности

Въздействието на интервенциите и инвестициите в спорта се изразява в подобряване на състоянието и оборудването на спортните съоръжения, увеличаване възможностите и комфорта на спортуващите в ремонтираните съоръжения и подобряване на организацията при ползване. По този начин се повишава ефективността на съоръженията и нараства броя на ползвателите, изразяващи се в брой спортни клубове и брой трениращи. Силно положително въздействие оказва работата в областта на спорта с деца и ученици в детските градини и училищата. Препоръчително е да се работи за създаване на условия за индивидуално и/или групово практикуване на спорт на открито, чрез обособяване на подходящи площадки, включително и подкрепа за инициативи отдолу в областта на спорта и младежките дейности. Развитието на общинската политика за насърчаване на спорта следва да бъде обвързана с дейностите и мерките насочени към здравна профилактика и насърчаване активния начин на живот.

6.5 Околна среда и техническа инфраструктура

Основните показатели за изследване в тази категория са свързани предимно с изграждане на техническа и екологичната инфраструктура, което дава основание да се обединят в една тематична област на оценка.

В „Методическите указания на Министерство на регионалното развитие и благоустройство за актуализация на действащите стратегии и планове за регионално и местно развитие – 2009 г. и в „Методически указания за разработване на национална стратегия за регионално развитие (2012-2022 г.), регионални планове за развитие на районите ниво 2 (2014-2020 г.), областни стратегии за развитие (2014-2020 г.), общински планове за развитие (2014-2020 г.); 2011 г. МРРБ“ се насърчава включването на ключовите стратегически индикатори за интегриране на глобалните цели по околната среда. Статистическа информация, върху която да стъпи анализа на ключови показатели в областта на опазване на околната среда на ниво община не се произвежда. За изготвяне на оценката са ползвани приети и действащи документи, планове и програми за управление на компонентите на околната среда за община Габрово и страната.

Качество на атмосферния въздух

В анализа на качеството на въздуха се разглежда основно град Габрово, като територия с концентрация на индустриални обекти и брой домакинства - основните източници на емисии на замърсители и населените места по основните пътни артерии.

В Националния доклад за състоянието и опазването на околната среда в Република България през 2012 г.⁵, в национален мащаб транспортът е източник на 30,1 % от общите емисии на страната, като за емисиите на азотни оксиди, количеството им достига до 26% от националните емисии, а емисиите на въглероден оксид представляват 9% от националните емисии. Европейският транспортен коридор № 9 (Е-85), част от Европейската пътна мрежа, пресича община Габрово, посока север-юг (гр. Велико Търново – Шипка) и преминава през следните населените места: с. Стойчовци, с. Раховци, с. Валиновци, с. Донино, кв. „Любово“, кв. „Тончевци“, които са подложени на по-високо замърсяване (прах, азотни оксиди, въглероден оксид) от фоновото в следствие на повишения транспортен трафик. Доказано е, че ФПЧ10 се увеличават с 58%⁶ при наличие на трафик, както и че в ивица от 300 м от пътното платно⁷, замърсяването е най-голямо.

В същият доклад се казва, че битовото отопление продължава да е основен източник на ФПЧ10, емитирайки 59% от общото количество, изхвърляно в атмосферата, а най-голям генератор на серни оксиди (82%) и азотни оксиди (38%) от общото количество емисии за съответните газове са ТЕЦ.

Съгласно изготвена „Дисперсионна моделна оценка“⁸ сумарно, емисиите на ФПЧ₁₀ за промишлеността са 81 тона за 2008 г. и 99 тона за 2010 г. За 2008 г. най-натоварен с

⁵ Публикуван 2014 година.

⁶ http://energy.mae.cornell.edu/PDF/Impact%20of%20local%20traffic%20exclusion%20on%20near-road%20air%20quality_Findings%20from%20the%20New%20York%20City.pdf

⁷ Traffic-related Air Pollution near Busy Roads,
<http://www.atsjournals.org/doi/full/10.1164/rccm.200403-281OC>

⁸ Пълно наименование: „Дисперсионна моделна оценка на приноса на всеки един от отделните сектори/източници на емисии към нивата на ФПЧ₁₀ в атмосферния въздух на територията на гр. Габрово и формулиране на система от мерки за изпълнение (в зависимост от резултатите на моделната оценка) в

ФПЧ₁₀ е районът около ТЕЦ Габрово и „Импулс“ АД. За 2010 година най-натоварен е само районът около Импулс АД, тъй като към ТЕЦ Габрово намалява броя на абонатите. Емисиите от битовия сектор в дисперсионната моделна оценка са разгледани по отделно за 2008г. и 2010г. за четирите градски сектора и за сателитните на града села и квартали. Най-натоварени с емисии от битовия сектор за 2008 и 2010 г. са кварталите „Йонковото“ и „Радичевец“, както и югоизточната част на центъра на града. Трафикът на транспортни средства е един от основните източници на прах в градската среда. Неблагоприятен фактор в гр. Габрово са високият дял на пътувания с лични превозни средства, както и голямото количество стари и/или втора употреба транспортни средства с неизправни катализаторни устройства и частично амортизирания подвижен състав на обществения транспорт. Сумарната емисия от двигателите от цялата пътна мрежа в община Габрово вкл. главните и второстепенните улици възлиза на 33.6 т/год. за 2008 и на 37.0 т/год. за 2010г.

За община Габрово най-голям дял в замърсяването на въздуха заема битовия сектор (почти два пъти повече от сектор транспорт и с 40% повече от сектор промишленост), следван от промишлеността и транспорта.

Води

Анализът на данните от емисионният контрол на повърхностните води през 2008 г., 2009 г., 2010 г., 2011 г., 2012 г. показва, че водите на р. Янтра, на нейният приток – р. Паничарка и на яз. „Христо Смирненски“, отговарят на нормите за определената си категория водоприемник по изследваните показатели, съгласно Наредба №7/1986 г., а на пункт №BG1YN92233MS051 и по Наредба №12/2002 г.

Съгласно ПУРБ, за водно тяло р. Янтра с код BG1YN900R015, като значими точкови източници на замърсяване нагоре по течението или в рамките на града са определени Бетонен възел в кв. „Бойката“ на гр. Габрово, градската канализация на града, горивна инсталация за производство на електроенергия, ГПСОВ, завод за взривни материали, завод за производство на пластмасови тръби. Като дифузен източник на замърсяване е дефиниран сгуроотвал на ТЕЦ – Габрово, за който предстои преустановяване на експлоатацията му. Екологичното състояние на водното тяло е определено като „лошо“, а химичното като „добро“.

За водно тяло р. Паничарка и р. Козлята с код BG1YN900R032, като значими точкови източници на замърсяване нагоре по течението или в рамките на града, са определени главен колектор на градската канализация на града (поток 1 и 2). Не са идентифицирани дифузни източници. Екологичното и химичното състояние са определени като добри.

В Габрово има изградена и пусната в експлоатация (през 1985г.) пречиствателна станция за пречистване на отпадъчните води на града (ГПСОВ), с капацитет 903 л/сек. В

краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план за периода от 2012 г. до 2015 год., целящи достигане и/или задържане нивата на ФПЧ₁₀ до законно установените норми приети в страната“

нея постъпват водите на повечето промишлени предприятия и около 51% от битовите. Останалите се изливат директно в р. Янтра или нейните притоци.

Почви

Според „Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в Република България през 2012 г. (издание 2014 г.)“ земеделските земи в област Габрово попада в район с най-висок риск от проява на водоплощна ерозия на почвата, със среден прогнозен интензитет от 12 до 16 t/ha/y.

За разлика от водоплощната ерозия, която е характерна за планински и хълмисти условия, ветровата ерозия се проявява главно при големи и открити равнини - предимно обезлесени, съответно тук община Габрово попада в зона със слаб риск от ветрова ерозия.

Като пример за засилена ветрова и водна ерозия върху терен общинска собственост може да се посочи Узанската поляна – в която около 15 дка тревна площ е превърната в оголена, пустееща земя, благодарение на засилената ветрова и водна ерозия в района.

На база изготвен Лесоустройствен план (2004-2014) за общинските гори за периода 2008-2012 г. са проведени мероприятия по залесяване на територия от 271 дка, като така е намален риска от ерозия.

По данни на Община Габрово няма регистрирано антропогенно замърсяване на почвите.

Отпадъци

От 1998 до 2001 г. в количествата депонирани смесени битови и строителни отпадъци на градското сметище, се забелязва значителен спад. Това до голяма степен може да се обясни със силно намалелия брой жители в община Габрово. От 2002 г. до 2006 г. се наблюдава нова тенденция към постепенно завишаване количествата на депонираните отпадъци.

В периода 2006 – 2012 г. се наблюдава понижаване (от 31 060 т. за 2006 г. и 26 142 т. за 2012 г.) на количеството битови отпадъци, въпреки постепенното присъединяване към системата за централизирано сметосъбиране на 39 села към първоначалните 37 села (за 2006 и 2007 година), като така стават 76 села.

Средната норма на натрупване на битови отпадъци за ЕС-27 за 2011 г. е 520 кг./жител/годишно, за България, тя е 380 кг./жител/годишно, за община Габрово - 402 кг./жител/годишно. Видно е, че норма на натрупване за община Габрово е малко над средното за страната, но под средното за Европейския съюз.

През 2012 г. системата за централизирано сметосъбиране в общината обхваща 61 994 души, което е 97.46% от нейния общ брой жители (за страната този процент към е 82 - 83%). В останалите по-малки селища жителите сами, със собствен транспорт извозват отпадъците си на градското депо или ги изсипват на терени, нарочени от години за селски сметища в същите населени места. Броят на обслужените села в община

Габрово през годините е както следва: 2008 г. - 52 бр., 2009 г. - 52 бр., 2010 г. - 76 броя, 2011 г. - 76 броя, 2012 г. - 76 броя.

В община Габрово са въведени няколко системи за разделно събиране на специфични отпадъци: система за разделно събиране на отпадъците с организация за оползотворяване на отпадъците; система за разделно събиране на портативни и автомобилни негодни за употреба батерии и акумулатори; система за разделно събиране на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване и система за разделно събиране на опасни болнични отпадъци от МБАЛ "Д-р Тота Венкова".

Таблица 7. Количества депонирани битови и строителни отпадъци и отпадъци от опаковки предадени за рециклиране по години.

година	количество БО, т	количество СО, т	хартия и картон, т	отпадъци от опаковки метал, т	пластмаса, т	стъкло, т
2006	31060	6100	76,67	42,63	287,4	72,29
2007	29200	6200	34,83	0	46,29	53,89
2008	29000	6400	98,48	0	56,39	28,4
2009	28990	6384	0	0	0	43,72
2010	29545	6100	27,78	0	20,86	72,47
2011	28776	6224	28,44	0	31,84	49,56
2012	26142	1102	21,32	0	33,18	50,08

Източник Община Габрово

В първата година на въвеждане на системата за разделно събиране (2006 г.), най-голям дял в събраните и рециклирани отпадъци има пластмасата. По-късно количеството ѝ осезаемо намалява (почти 10 пъти по-малко).

Съгласно Националната програма за управление на дейностите по отпадъците приета с РМС 1/2009, община Габрово е определена за център на регионалната система за управление на дейностите по отпадъците. Във връзка с изграждането на Регионална система (депо) за управление на отпадъците от Регион Габрово (включващ Община Габрово и Община Трявна) през 2012 г. е подписан договорът за безвъзмездна финансова помощ № DIR – 5112122-C001/ 13.07.2012г. за проект DIR – 5112122-1-66 „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Габрово“ по приоритетна ос 2 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци“ по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013г.“ Срокът на договора е 38 месеца, считано от датата на неговото подписване, т.е. до 13.09.2015 г.

Планиран обем на годишно производство на депото е 50 000 т., който представлява сбор от максималните производствени капацитети на сепариращата и компостираща инсталация.

Шум

По данни от Община Габрово от 2001 г. се наблюдава тенденция към постепенно повишаване на шумовите нива и преминаването им в по-високи диапазони, като: 68-728 dB(A) и 73-77 8 dB(A). Мониторингът на шумовите нива в гр. Габрово от 2000 г. до края на 2006 г. средните стойности на шумовите нива се задържат в три диапазона: 63-

67,8 dB(A); 68-72,8 dB(A); 73-77,8 dB(A), като преобладаващ е След 2008 година шумовото натоварване се запазва в постоянни граници, като през 2010 г. е приблизително същото както през 2009 г. През 2011 година най-висока средна стойност на шумови нива - 70,8 dB(A) е измерена в два пункта № 3 – РЗИ-Габрово, ул. „Брянска“ 1 и № 13 – Автогара. Това са пунктове разположени на територия подложена на интензивен автомобилен трафик. През 2012 г. повишена стойност на шумови нива са измерени в пункт №2 (ДКЦ-2 база –) 69,2 dB(A), в пункт №3 (Консултативна поликлиника) 69,6 dB(A), и в пункт №11 (Търговия на едро) – 69,8 dB(A).

Завишението на шумовите нива през последните години може да се обясни най-вече с интензивния, непрекъснато увеличаващ се автомобилен транспорт и недоброто състояние на уличните настилки в гр. Габрово.

Таблица 8 Регистрирани шумови нива в град Габрово по наблюдателни пунктове и по години

Разпределение на наблюдаваните пунктове според регистрираните шумови нива								
	Общ брой пунктове	под 58	58-62	63-67	68-72	73-77	78-82	над 82
2005	20	-	-	8	9	3	-	-
2008	20	-	3	7	10	-	-	-
2012	20	1	3	8	8	-	-	-

Източник НСИ

Територии в риск

Съгласно данните и изводите от Целевия и проблемен анализ на ИПГВР Габрово в част „Свладища“, инверсният геоложки строеж, наклонените пластове, наличието на глинести пластове и прослойки с ниски якостни показатели, дълбоко врязаните реки и дерета със стръмни склонове и значителният повърхностен отток, който се формира при пролетно снеготопене и при интензивни валежи, предопределят проявата и периодичното активизиране на свладища с различен площен и дълбочинен обхват в община Габрово. Площта им се изменя в широки граници – от 0,1 ха до 44,0 ха и това дава отражение както върху последиците от тяхното активизиране, така и върху необходимите средства за проучвателни, проектни и строителни работи.

Големите и дълбоки свладища обхващат цели квартали и тяхното укрепване е скъпо и не всякога достатъчно ефективно. Това с пълна сила се отнася в случаите на частично изпълнение на проектите, тъй като повишението на коефициента на устойчивост не е достатъчно, не се удовлетворяват изискванията на Наредба № 12 на МРРБ за проектиране на геозащитни строежи, сгради и съоръжения в свладищни райони, 2001 и съществува реална опасност от нови активизации на свладищата при екстремни стойности на дестабилизиращите фактори.

Оценка на въздействието:

Ключовите интервенции и инвестиции по проекти в техническа и екологична инфраструктура, изпълнявани от Община Габрово и други компетентни органи на територията на общината са съсредоточени времево в края на отчетния период и най-мощните от тях са все още в процес на изпълнение. В този смисъл тяхното въздействие предстои да бъде измерено и анализирано. Но следва да се отбележи, че всички проекти са насочени към намаляване на негативните тенденции по наблюдаваните показатели и/или запазване на стойностите в норма и по-добро от средните за страната, там където е относимо. Например:

- Ремонтът на улична и пътна мрежа спомага за осигуряване на достъп до среди и услуги и намаляване на замърсяването и запрашаването, в това число с ФПЧ. Повишава условията на безопасност за движение в урбанизирана и извън урбанизирана среда. Рехабилитацията или изграждане на ключови пътни съоръжения, последващото асфалтиране на засегната улична мрежа от Интегрирания проект за воден цикъл на град Габрово, се очаква значително да се подобри градския микроклимат, да се увеличи пропускливостта на уличната мрежа и да се намали времето за пътуване. Това от своя страна ще окаже въздействие върху качеството на атмосферния въздух, параметрите на шум в градската среда, ще доведе до икономия както на енергийни, така и на публични и частни финансови ресурси. Ограничените и недостатъчни ресурси за поддръжка на пътната и уличната мрежа в общинските бюджети, в това число и бюджета на община Габрово, предполагат ограничени интервенции в общинските пътища и уличната мрежа в населените места. За оптимизиране на системата за управление на поддръжката на транспортната инфраструктура и в контекста на ресурсната ефективност, следва да се изготвят редица детайлни проучвания и на тази база да се изградят информационна база и транспортен модел на общината.
- Изграждането на обходния път на град Габрово ще изнесе транзитния трафик от града и ще намали влиянието му върху компонентите на околната среда в урбанизираната територия.
- Осъществяването на проекта за интегрирания градски транспорт ще допринесе за намаляване на ползването на лични автомобили за сметка на обществения градски транспорт, чрез което ще се подобри качеството на атмосферния въздух и акустиката на средата в централните градски части на общинския център. Проектът за интегриран градски транспорт ще допринесе до повишаване на ресурсната ефективност в община.
- Очакваното въздействие от Интегрирания проект за водния цикъл на град Габрово се изразява в повишаване качеството на живота и комфорта на обитаване в града, намаляване риска за човешкото здраве намаляване загубите на питейна вода и по този начин да се реализира икономия на ресурси. Чрез ремонт и осъвременяване на мощностите на ПСОВ Габрово ще се намали замърсяването на река Янтра и ще се подобри естествения микроклимат. Доразвиването на канализационната система ще увеличи количеството на уловени битови отпадни води, което от своя

страна ще спомогне за намаляване на замърсяването на почвите, повърхностните води и водните тела. Намаляването на загубите от водоснабдяването и понижаване брой на домакинствата ползващи септични, изгребни или попивни ями ще редуцира риска от активиране на свлачищни процеси и ерозия на почвата.

- Чрез изграждането на регионалната система за управление на отпадъците в регион Габрово, по проект финансиран от ОПОС 2007-2013, се очаква значително положително въздействие върху компонентите на околната среда, в това число:
 - ограничаване на замърсяването на почвите и подпочвените води от инфилтрати;
 - ограничаване на емисиите на лоши миризми и био-аерозоли в атмосферата;
 - ограничаване на емисиите сметищен газ.
- Обновяването и въвеждането на мерки за енергийна ефективност, проведени в сградите на образованието довежда до чувствителна икономия на ресурси, в това число и енергийни, подобряване характеристиките на физическата среда, и от там повишаване комфорта и полезността на ползване, формиране на естетическо отношение и отговорност, ефективно управление на сградния фонд и процесите в него.
- Инвестициите в привлекателна градска среда спомагат за подобряване достъпа до и на места за ежедневен отдих и рекреация. С интервенциите в зелените площи се подобрява локалния микроклимат, възпитава се естетическо отношение и отговорност, чрез обновяването на публични пространства се насърчава укрепването на общностни връзки и създаване на нови такива.
- Изпълнените проекти за териториите в риск допринасят за подобряване жизнената среда и осигуряване защита на населението и инфраструктурата чрез извършване на превантивни мерки за заздравяване и укрепване на свлачищата и почистване на речни корита, но за реална превенция и интервенции с устойчиви резултати и трайни ефекти е необходимо от една страна мониторинг на свлачищните процеси, които се характеризират с цикличност включваща подготвителен етап, активизация и временна стабилизация. От друга страна следва да се акцентира върху проектите и строителството свързани със свлачищата, предвид че община Габрово е силно засегната от свлачищни процеси. И в този смисъл е необходимо осигуряване на средства за изпълнение на изготвените проекти за активните свлачища, а за останалите свлачища да се подготви работни проекти и при необходимост да се пристъпи към реализацията им. Друг важен аспект е превантивната противосвлачищна дейност, което включва поддържане в изправност на отводнителни канавки, дренажи съоръжения, недопускане на антропогенно въздействие понижаващо склоновата устойчивост като попивни ями, подкопаване на долната част на свлачището или претоварване на горната му част с насипи или ново строителство.

- Предвид значителното отрицателно въздействие, което оказва отоплението през зимния сезон следва да се изследват възможностите за разнообразяване на енергийните източници и алтернативи за отопление на жилищните и обществените сгради, като локални инсталации и мрежи за производство и пренос на енергия, вкл. хибридни системи и умни мрежи - в обществени и/или развитие на концепцията за енергийна независимост. В този смисъл стартираният процес по газификация ще допринесе за диверсификация на енергийния портфейл на община Габрово. Замяната на твърди горива за отопление на домакинствата ще доведе до качествена промяна на състоянието на атмосферния въздух през зимата.

6.6 Административен капацитет

Изпълнените проекти в развитие на административния капацитет на общинската администрация са внушителни като обем и те могат да се класифицират най-общо в проекти свързани с обучения на служителите, подобряване на оборудването и въвеждане на системи за оптимизиране работата на администрацията. Общото въздействието от тези интервенции може да се измери чрез количеството и качеството на свършената работа от страна на общинската администрация.

Местните власти има право и задължение да решават всички въпроси от местно значение съгласно чл. 17 от Закона за местно самоуправление и местна администрация. В тази връзка общинската администрация трябва да изготви и реализира, а общинският съвет да приеме и контролира хоризонтални и секторни планове и програми. Общината Габрово разполага и работи със голям набор от изискуеми нормативни, стратегически и оперативни документи:

- Наредби за управление на общинската собственост;
- Наредби за разходване на общинския бюджет за финансиране ключови дейности;
- Наредби за регулиране на търговската и рекламната дейност в общината;
- Наредби за обезпечаване на комуналното стопанство и благоустройството в община Габрово;
- Наредби уреждащи отношенията по въпроси свързани с публичните услуги, младежките дейности и спорта;
- Общински план за развитие 2007-2013 година; Междинна оценка на Общински план за развитие 2007-2013 година
- Общински план за развитие 2014-2020 година; Предварителна оценка на Общински план за развитие 2014-2020 година;
- Интегриран план за градско възстановяване и развитие на град Габрово;
- Разработена и приета Кадастрална карта за 47% от общата площ на община Габрово;

- Приети: Изменение на Общия градоустройствен план и изменение на Генералния комуникационен транспортен план през 1996 година. Изготвена Програма-задание за градоустройствено развитие и подробно градоустройствено планиране.
- Актуален ОУП за курортен комплекс Узана;
- Изработени и действащи подробни устройствени планове за 61% от терените в строителните граници на Габрово;
- Програма за опазване на околната среда;
- Програма за управление на отпадъците;
- Дисперсионна моделна оценка на приноса на всеки един от отделните сектори/източници на емисии към нивата на ФПЧ10 в атмосферния въздух на територията на гр. Габрово и формулиране на система от мерки за изпълнение (в зависимост от резултатите на моделната оценка) в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план за периода от 2012 г. до 2015 год., целящи достигане и/или задържане нивата на ФПЧ10 до законно установените норми приети в страната.
- Стратегия за развитие на културата 2014-2020.
- Програма за развитие на туризма и др.

Друг белег за въздействието на инвестициите в развитието на административния капацитет са осъзната необходимост и въведените механизми за оптимизиране работата на администрацията. Тук следва да се отбележат въведените: автоматизирана деловодна система, интегрирана система за управлението на качеството и информационната сигурност и Географска информационна система, надградена и развита чрез създаване на приложения и инструменти, обвързана с предлаганите 7 електронни услуги.

Съгласно Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България, Община Габрово реализира и/или е в процес на реализация на 33 проекта, финансирани със средства от Европейските фондове и партнира на 8 проекта. Общата стойност на привлечените инвестиции е в размер на около 183,5 мил. лева, от които са осигурени и изплатени 122 мил. лева. Осъществява и/или подпомага реализирането на още 10 проекта, финансирани по правилата на други механизми и фондове, включително и изграждането на западния обход на град Габрово. Тяхната стойност е около 113 мил. лева. Общият дял на общинското участие в тези проекти надвишава 11,5 мил. лева. Едновременно с това последните 4 години от отчетния период, община Габрово изпълнява балансиран бюджет, като приключва съответната бюджетна година без просрочени задължения. Следва да се отбележи, че портфейлът от проекти на Община Габрово е диверсифициран, както по отношение на проблемите, които се решават, така и по отношение на възможностите за финансиране. Тя е сред най-активните общини по провеждане на политика за енергийна ефективност.

Част от гореспоменатите проекти, както и много други инициативи разгледани подробно в част Оценка степента на постигане на целите и устойчивостта на резултатите, са осъществени в партньорство с трети лица: с местните власти на побратимени градове, съседни общини, областна администрация, бизнес в общината, неправителствени организации и управляващи органи на ведомства на територията на община Габрово.

Освен проследеното въздействие от инвестициите в развитието на административния капацитет, се очаква надграждане и засилване на ефекта му при изпълнение на ИПГВР 2014-2020, ОПР 2014-2020, Стратегията за развитие на културата и проектите за интегрирани инвестиции в областта на инфраструктурата, транспорта и отпадъците. Чрез тях ще се въведе устойчиво интегриран подход в планирането и са предпоставка за включване на широк кръг участници, изграждане на партньорства и развитие на стройна система за управление и мониторинг.

Препоръките са свързани с продължаване на дейностите, залегнали в ОПР 2005-2013 по изготвяне на актуална устройствена основа - възлагане изработване и приемане на нов актуален Общ устройствен план на община Габрово и пълно покритие с подробни устройствени планове на град Габрово и населените места в общината.

7 Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси

Оценката на ефективността на използваните ресурси се базира на сравнение между използваните ресурси при изпълнението на заложения ОПР за целия период на действие 2007-2013 г. спрямо петте приоритета на ОПР. Оценката на ефективността е необходимо да отговори на въпроса доколко са постигнати целите по отношение на вложения финансов ресурс. Направен е аналитичен преглед само на мерките и дейностите, реализирани от община Габрово, осъществени на проектен принцип и имащи пряк принос към реализирането на ОПР община Габрово 2005-2013. Проектите са финансирани със средства бюджета на общината, от фондове на ЕС, държавния бюджет и други източници (Приложение 1) и за тях е налична публична информация. За целите на оценката са използвани финансовите данни от индикативна финансова таблица изготвена при актуализацията на ОПР през 2008 година. Индикативните финансови таблици към ОПР и актуализираните таблици посочват необходимите ресурси за реализация на плана. Очакваните източници са: национално финансиране – държавна субсидия, собствени приходи, европейски структурни, кохезионни и селскостопански фондове и други ресурси (частно финансиране и други донори). От друга страна е необходимо още едно уточнение общинският бюджет ежегодно предвижда средства, както за секторни общински програми, имащи пряко отношение към реализацията на ОПР, така и по отделни функции, съгласно Единната бюджетна класификация. В разходите по функции се предвиждат не само средства за инвестиции за постигане на плановите цели или за дейности, свързани с реализация на плана, но и за дейности, нямащи пряко отношение към плана, в това число месечна издръжка на общинската администрация, капиталови разходи за поддържане на общинската

собственост и др. За да може да бъде направена коректна оценка на ефективността на ОПР по отношение на вложения финансов ресурс, следва да се регистрира всяка дейност, която е планирана и/или има отношение към постигането на целите на ОПР. Това е целесъобразно да става чрез система за мониторинг, която да отчита финансовото изражение на дейността, вложените човекочасове за организация и изпълнение на дейността, последващите действия за информиране и/или споделяне на информацията свързана с дейността, получените резултати и т.н. По този начин ще може да се извлече пълна информация за изпълнение на ОПР и да се изготви коректна оценка на ефикасността и ефективността на вложените общински бюджетни средства. Освен това, предвид факта, че ОПР е заложен в Методическите насоки, като документ с интегриращ характер, в него се изисква да бъдат включени широк кръг от партньори при неговото реализиране с техните възможности за принос към постигане на целите на плана. ОПР на община Габрово 2005-2013 отговаря на това условие, като в операциите към съответните специфични цели и приоритети са предвидени и включени мерки, които се осъществяват от трети лица. Този подход изисква разширяване на системата за мониторинг и регистриране на събития, мерки и проекти, чрез които се постигат целите на плана. Отново тук следва да се включи и информация поне за финансовото изражение на съответната дейност и резултатите от нея. Изпълнение на тези препоръки при осъществяване на ОПР 2014-2020 ще позволи да се генерира пълна база данни за процеса и развитието на реализирането на плана и постигането на неговите цели, ще може коректно да се измери общото въздействие и да се оцени ефективността и ефикасността на средствата.

За изпълнението на целите, заложен в плана са планирани финансов ресурс общо малко над 579 милиона лева. Най голям е делът на Приоритет 2 (93%), в който са включени голяма част от ключовите инвестиции във техническа инфраструктура и физическа среда.

Таблица 9. Индикативна финансова таблица ОПР 2005-2013 (Актуализация 2008)

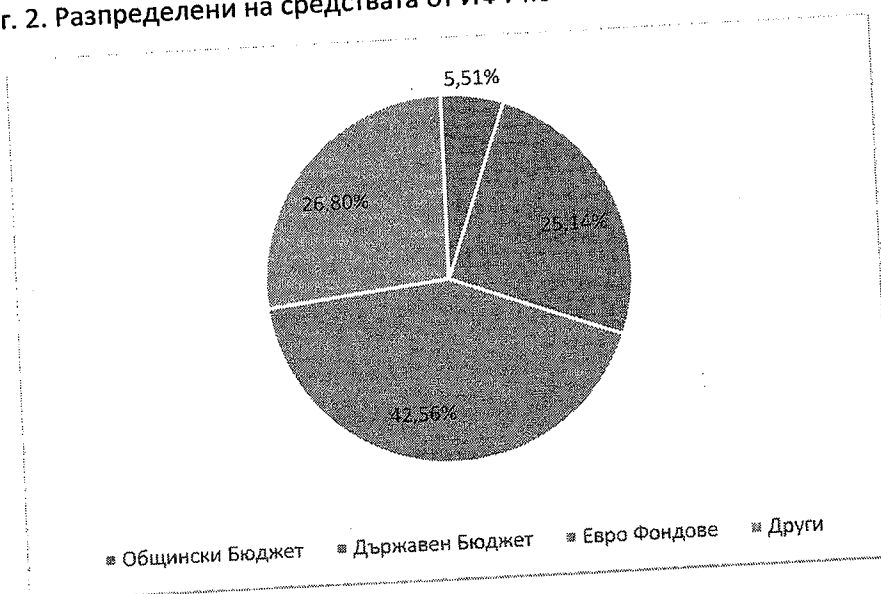
Приоритети	Обща стойност за финансиране хил. лева	Източници на финансиране			
		Общински Бюджет хил. лева	Държавен Бюджет хил. лева	Евро Фондове хил. лева	Други хил. лева
Приоритет 1. Устойчиво развитие на конкурентоспособна икономика на знанието, отговаряща на предизвикателствата на световния пазар	34,775	2,430	0	24,300	8,045
Приоритет 2. Осъвременена градоустройствена основа на населените места; модернизирана инфраструктура и сграден фонд; газификация; осъвременена система за управление на отпадъците	523,162	26,469	145,051	208,220	143,422
Приоритет 3. Създаване на висококачествени и разнообразни социални услуги, отговарящи на интересите и потребностите на общността.	15,898	1,251	445	12,464	1,738
Приоритет 4. Оптимално използване на природните дадености и културно-историческото наследство за развитие на туризма и утвърждаване на марката "Габрово"	4,862	1,481	125	1,250	2,006
Приоритет 5. Развитие на институционалния и административен капацитет	520	265	0	255	0

Общо ОПР	579,218	31,897	145,621	246,489	155,211
----------	---------	--------	---------	---------	---------

Източник: Община Габрово

От планираните средства най-голям е делът на привлечените от европейските фондове - 42,56%. Средствата от държавния бюджет представляват приблизително 25% от общата сума. Тук следва да се отбележи, че в дела на държавния бюджет не са включени 15% националното съфинансиране от проектите по европейските фондове, само инвестиции, които само държавата може и следва да реализира като проектирането и строителството на тунела под връх Шипка, включване във рехабилитацията и изграждането на ВИК мрежите и съоръженията в общината, предвид че ВИК Габрово е 51% държавна собственост, дейности по развитие на плановата основа в частта Кадастрална карта, социални услуги, здравеопазване и др. Относителният дял на планирани привлечени средства от други източници е около 27%. Те са предвидени за дейности свързани с насърчаване на малкия и среден бизнес, развитие на публично-частни партньорства, инфраструктурни проекти и др. Делът на средствата от общинския бюджет е 5,5%. За изследване на ефективността на планираните общинските средства може да се проследи съотношението им спрямо привлечените средства. В случая на Община Габрово това съотношение 1:17 или за един лев вложени средства от общинския бюджет е планувано да се привлекат 17 лева.

Фиг. 2. Разпределени на средствата от ИФТ по източници на финансиране

Източник: Община Габрово

В Таблица 10 са представени обобщените средства от проекти реализирани от местната власт, държавни институции и бизнес. Тези средства не могат директно да се сравнят с планираните за реализирането на ОПР, защото както бе казано по-горе в таблицата не включени всички средства изразходвани от общинския бюджет. Те дават обобщена представа за ефективността по отношение на финансовите ресурси.

Таблица 10. Средства от проекти, подкрепящи изпълнението на ОПР 2005-2013

ПРИОРИТЕТ	Обща стойност за финансиране	Източници на финансиране ⁹			
		Общински Бюджет	Държавен Бюджет	Евро Фондове	Други
		хил. лева	хил. лева	хил. лева	хил. лева
Приоритет 1. Устойчиво развитие на конкурентоспособна икономика на знанието, отговаряща на предизвикателствата на световния пазар	45,126	4	0	24,113	20,936
Приоритет 2. Осъвременена градоустройствена основа на населените места; модернизирана инфраструктура и сграден фонд; газификация; осъвременена система за управление на отпадъците	278,872	10,769	39,605	166,678	0
Приоритет 3. Създаване на висококачествени и разнообразни социални услуги, отговарящи на интересите и потребностите на общността.	9,370	670	871	4,940	1,949
Приоритет 4. Оптимално използване на природните дадености и културно-историческото наследство за развитие на туризма и утвърждаване на марката "Габрово"	6,777	290	954	5,411	120
Приоритет 5. Развитие на институционалния и административен капацитет	1,663	0	226	1,279	0
Общо ОПР	341,810	11,734	41,659	202,422	23,006

Източник: Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти

Дейностите по Приоритет 1, включени в нея са един проект, изпълнен от Община Габрово и 47 проекта на местни фирми, финансирани по ОП Конкурентоспособност, насочени към подобряване ефективността на икономиката. Близо 40% или 17, 495 хил. лева от средствата по тези проекти са свързани с въвеждане на иновации. В графата други са средства, допълващи безвъзмездната финансова помощ, осигурени от фирмите.

В Приоритет 2 са включени проектите, описани в Приложение 1, като тук трябва да се открит и три проекта, които са насочени към усъвършенстване на процеса по планиране и допълват заложените планови инструменти. Най-големите проекти в този приоритет са Западен обход на град Габрово, Интегриран проект за воден цикъл на град Габрово, Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Габрово, интегрираните инвестиции в градска среда и обновяване на сграден фонд.

Третият приоритет включва основно проекти в областта на публичните услуги, като тук следва да се отбележи, че освен инвестиции във физическата среда има реализирани и „меки мерки“.

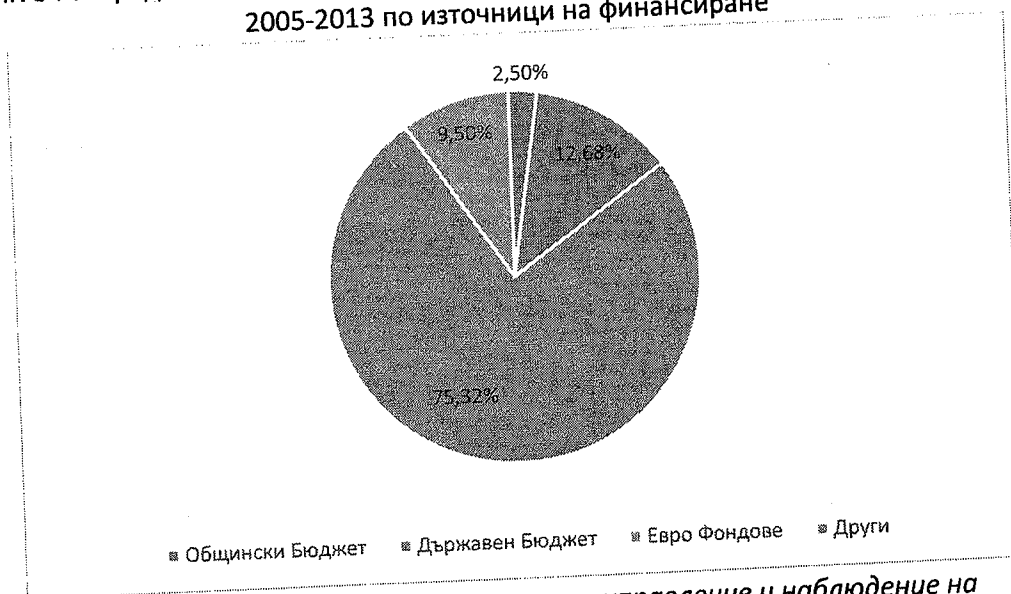
⁹ В частта на средствата получени от евро фондовете са включени изплатените суми съгласно справка в Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти към декември 2014. Цялата сума възлиза на 265, 410 хил. лева.

В областта на туризма по Приоритет 4 са реализирани два проекта, като единият е фокусиран подобряване на средата, а другият е реализиран на принципа на между общинското сътрудничество и има за цел да създаде съвместен интегриран туристически продукт, обединявайки усилия и ресурси с общините Трявна и Севлиево.

Петият приоритет е напълно изпълнен чрез проекти финансирани от европейските фондове, освен всички останали дейности, които Общината е реализирала в подкрепа развитието на административния капацитет. За сравнение заложените средства са изпълнени три пъти повече в сравнение планираните.

По отношение на разпределението на средствата от проекти, подкрепящи изпълнението на ОПР 2005-2013 по източници на финансиране прави впечатление, че делът на средствата от европейските фондове е значително по-голям от другите. (Фигура 2) Те представлява 77.7% от всички средства, необходими за реализиране на проектите на включените проекти в Приложение 1. Средствата от държавния бюджет, включени в Таблица 5 обхващат и частта национално съфинансиране. Делът на финансирането от общинския бюджет представлява 4.43% от цялата сума. И в този смисъл ефективността на изразходваните общинските средства за реализираните проекти в подкрепа на ОПР 2005-2013 се изразява с отношението 1:28, което означава че за 1 лев вложен от общинския бюджет са привлечени сумарно 28 лева от европейските фондове, частни компании, държавен бюджет и други финансови източници.

Фиг. 3 Разпределение на средствата от проекти, подкрепящи изпълнението на ОПР 2005-2013 по източници на финансиране

Източник: Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти

8 Изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие

Изводи:

В изпълнението на ОПР 2005-2013 местната власт се съобразява с препоръките направени в Междинната оценка изготвена през 2011 година.

Правилно в ОПР 2005-2013 са заложили проекти, които безспорно са важни за развитието на общината, но се изпълняват от трети лица, в това число бизнес, държавни ведомства и учреждения в лицето на АПИ, МБАЛ Тота Венкова, регионален инспекторат по образование, Дирекция Социално подпомагане, неправителствени организации развиващи се в сферата на социалните услуги. Предвижданията са адекватни и съобразени със стратегическите и оперативни документи на национално и регионално ниво както към момента на създаване на първоначалния вариант на ОПР 2005 година, така и към момента на неговата актуализация през 2008 година.

Преобладават инфраструктурни проекти за мрежи, съоръжения и обекти, което е видно от ИФТ, като свързаните с тях меки мерки не са така застъпени с изключение на социалните услуги и образованието. Но във хода на осъществяване на плана това се компенсира от няколко подготвени и реализирани проекта, които инвестират именно в „меки“ мерки.

Дефинираните приоритети и специфични цели с изключение на специфичните цели в Приоритет 3, са формулирани адекватно и позволяват за изпълнението има да се включат широк набор от проекти. Слизайки на следващото ниво на целеполагане, дефинираните операции са твърди и конкретни като звучене и действат като ограничител. Въпреки това, Община Габрово е реализирала множество проекти, които подкрепят осъществяването целите и визията, но не могат да се впишат или съотнесат към операциите.

В отчетите на ОПР 2005-2013 липсват събирани данни и/или детайли за дейности и проекти реализирани от лица различни от общинската администрация.

Препоръки:

Концентриране на работата и усилията в развитие на човешките ресурси на ниво община в следните направления: квалификация и преквалификация, учене през целия живот, развитие на предприемачески умения, доброволчество, социално предприемачество, ценността и ползите от опазване и развитие на заобикалящата антропогенна и природна среда, иновациите в сферите на икономиката, в това число и в туризма и селското и горското стопанство.

Пълноценно използване на разнообразни комуникационни канали в промотирането, управлението и реализирането на Общинския план за развитие 2014-2020 и ИПГВР град Габрово, на пълния набор общински секторни стратегически и оперативни документи, чрез което ще се постигне утвърждаване на марката Габрово и реализиране на всички налични конкурентни предимства и генериране на нови такива.

Концентриране на работата и усилията в запазване и развитие на трайни партньорства на много нива: с побратимени градове, други форми на трансгранично сътрудничество, междубщински партньорства, с бизнеса и НПО, развитие на технологични клъстери.

Въвличане на бизнеса, НПО и местните общности в изготвянето/планирането, организирането и реализирането на ОПР 2014-2020, включително и чрез насърчаване инициативи на местните общности и НПО.

Въвеждане на система за отчитане на вложените ресурси за реализиране на ОПР 2014-2020, включваща регистриране на финансови, организационни, информационни и човешки ресурси.

Списък на фигурите, таблиците и приложенията

Фигури

Фиг. 1. Общ брой студенти и завършили студенти на Технически университет Габрово по години

Фиг. 2. Разпределени на средствата от ИФТ по източници на финансиране

Фиг. 3. Разпределение на средствата от проекти, подкрепящи изпълнението на ОПР 2005-2013 по източници на финансиране

Таблицы

Таблица 1. Деца и ученици със СОП и КЛД обхванати от системата на образованието

Таблица 2. Средства за подслон в община Габрово по години

Таблица 3. Учебни заведения и учащи по години за община Габрово.

Таблица 4. Здравна мрежа в община Габрово по видове заведения по години

Таблица 5. Медицински кадри в община Габрово по години

Таблица 6. Детски ясли в община Габрово по години

Таблица 7. Количества депонирани битови и строителни отпадъци и отпадъци от опаковки предадени за рециклиране по години.

Таблица 8. Регистрирани шумови нива в град Габрово по наблюдателни пунктове и по години

Таблица 9. Индикативна финансова таблица ОПР 2005-2013 (Актуализация 2008)

Таблица 10. Средства от проекти, подкрепящи изпълнението на ОПР 2005-2013

Приложения:

Приложение 1. Проекти, подкрепящи изпълнението на ОПР 2005-2013 по приоритети и по източници на финансиране

ПРИЛОЖЕНИЕ 1. ПРОЕКТИ ПОДКРЕПАЩИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПР 2005-2013 ОБЩИНА ГАБРОВО									
ПРИОРИТЕТИ	Проект/Инициатива	Отговорна структура	Обща стойност	Общински	Държавен	Европейски	Други		
				Бюджет	Бюджет	фондове*			
			лева	лева	лева	лева	лева		
ПРИОРИТЕТ 2. Осъвременена градоустройствена основа на населените места; Модернизирана инфраструктура и сграден фонд; Газификация; Осъвременена система за управление на отпадъците	Интегриран проект за изграждане на привлекателна, достъпна и зелена градска среда на гр. Габрово	Община Габрово	7,757,807	1,401,460	355,128	2,854,074			
	Осигуряване на ефективна, общодостъпна и модерна образователна инфраструктура за устойчивото развитие на община Габрово	Община Габрово	5,334,616		800,192	4,534,423			
	Създаване на съвременна образователна инфраструктура в община Габрово, посредством прилагане на мерки за енергийна ефективност	Община Габрово	6,977,073	1,782,666	779,161	4,415,246			
	Прилагане на пакет от енергоспестяващи мерки за обновяване и модернизация на сграда на ЦДГ Перуника" - база 2, гр. Габрово"	Община Габрово	481,450	72,218			409,233		
	Техническа помощ за подготовка на качествен инвестиционен проект : „Реконструкция и модернизация на съществуващото депо за ТБО в община Габрово, превръщайки го в регионално за нуждите на общините Габрово и Трявна" за последващо финансиране по приоритетна ос 2 на ОП „Околна среда 2007 – 2013 год."	Община Габрово	331,242		49,686	281,556			
	"Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Габрово"	Община Габрово	25,970,061	1,324,457	1,588,743	9,002,877			
	Ремонт на детска ясла "Първи юни"	Община Габрово	185,656	92,828			92,828		
	Изготвяне на интегриран план за градско възстановяване и развитие на гр. Габрово	Община Габрово	428,389		64,258	364,131			

ПРИЛОЖЕНИЕ 1. ПРОЕКТИ ПОДКРЕПАЩИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПР 2005-2013 ОБЩИНА ГАБРОВО							
ПРИОРИТЕТИ	Проект/Инициатива	Отговорна структура	Обща стойност	Общински Бюджет	Държавен Бюджет	Европейски фондове*	Други
ОБЩО ПРИОРИТЕТ 2	Техническа помощ за подготовка на Община Габрово за следващия програмен период 2014 – 2020	Община Габрово	549,660		28,857	163,524	
	Развитие на устойчива градска среда посредством междурегионално сътрудничество	Международен проект	195,198		29,280	165,918	
			278,872,012	10,769,270	39,605,945	166,678,002	1,599,048
	„Домашният помощник“ – грижа в семейна среда за независимост и достоен живот на хора с различни видове увреждания и самотноживеещи хора	Община Габрово	94,426	4,590	13,475	76,361	
	Защитено жилище за предоставяне на алтернативни социални услуги на деца, напускащи Дом за деца лишени от родителски грижи	Община Габрово	191,397				191,397
	„Живот в семейна среда и по-добро бъдеще на децата чрез алтернативни социални услуги“	Община Габрово	169,916		25,487	144,429	
	Подобряване на грижата за деца с увреждания чрез изграждане на два центъра за настаняване от семеен тип в град Габрово	Община Габрово	1,442,632		216,395	1,226,237	
	Подобряване на грижата за деца с увреждания чрез разкриване на социална услуга в Община Габрово	Община Габрово	420,891		23,793	134,825	
	Разкриване на иновативни услуги за деца и семейства в община Габрово	Община Габрово	599,999		0	0	

ПРИЛОЖЕНИЕ 1. ПРОЕКТИ ПОДКРЕПЯЩИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПР 2005-2013 ОБЩИНА ГАБРОВО

ПРИОРИТЕТИ	Проект/Инициатива	Отговорна структура	Обща стойност лева	Общински Бюджет лева	Държавен Бюджет лева	Европейски фондове*	Други лева
ПРИОРИТЕТ 3. Създаване на висококачествени и разнообразни социални услуги, отговарящи на интересите и потребностите на общността	Подобряване на социалната инфраструктура и качеството на социалните услуги за хората в неравностойно положение – принос към устойчивото развитие на община Габрово	Община Габрово	1,131,510		169,277	959,234	
	Подкрепа в домашна среда за достоен живот	Община Габрово	210,197		27,619	156,506	
	Подобряване на културната инфраструктура – принос към устойчивото развитие на община Габрово	Община Габрово	1,491,672		223,751	1,267,921	
	Габрово - индустрия за нова градска култура	Община Габрово	502,389		75,358	427,031	
	Интеграционни мерки за подобряване на достъпа до образование в община Габрово	Община Габрово	88,360		6,164	34,929	
	ПОСОКИ- предоставяне в общността на социално-образователно консултиране и интегриране	Община Габрово	1,515,832	127,618			1,388,214
	„МОГА – младежки, общински и граждански активности“	Община Габрово	280,047		42,007	238,040	
	Повече ЗаЕдно – подпомагане обучението на деца и ученици със специални образователни потребности в община Габрово	Община Габрово	278,874		41,831	237,043	
	"Моето училище - моята изява"	Община Габрово	44,508		6,676	37,831	
	Тренировъчно игрище с изкуствена трева в спортен комплекс „Христо Ботев“	Община Габрово	538,144	538,144			
ОБЩО ПРИОРИТЕТ 3	Цялостно саниране на залите по хандбал и вдигане на тежести, към спортен комплекс "Христо Ботев"	Община Габрово	370,000				370,000
			9,370,794	670,352	871,833	4,940,387	1,949,611

ПРИЛОЖЕНИЕ 1. ПРОЕКТИ ПОДКРЕПАЩИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПР 2005-2013 ОБЩИНА ГАБРОВО

ПРИОРИТЕТИ	Проект/Инициатива	Отговорна структура	Обща стойност	Общински Бюджет	Държавен Бюджет	Европейски Фондове*	Други
			лева	лева	лева	лева	лева
ПРИОРИТЕТ 4.							
Оптимално използване на природните дадености и културно-историческото наследство за развитие на туризма и утвърждаване на марката "Габрово"	Интегриран проект за развитие на културно-историческия туристически продукт и свързаната с него инфраструктура в община Габрово	Община Габрово	6,195,596	275,704	887,984	5,031,908	
	Подкрепа за развитие на регионален интегриран туристически продукт в общините Габрово, Трявна и Севлиево	Съвместен проект	446,630		66,994	379,635	
	Концепция за устойчиво развитие и управление на местност Узана	НПО	134,955	14,840			120,115
ОБЩО ПРИОРИТЕТ 4			6,777,181	290,544	954,978	5,411,543	120,115
	Модернизирание на административното обслужване в община Габрово чрез развитие и предоставяне на качествени електронни услуги за гражданите и бизнеса	Община Габрово	529,158		79,718	449,440	
ПРИОРИТЕТ 5. Развитие на институционалния и административен капацитет	"Развитието на човешкия потенциал – фактор в модерната европейска общинска администрация"	Община Габрово	329,990		49,499	280,492	
	Инициативи за повишаване квалификацията на служителите в Общинска администрация Габрово чрез обучения в страната	Община Габрово	67,654		10,148	57,506	
	Обучения за повишаване квалификацията на служителите в общинска администрация Габрово	Община Габрово	196,900		5,907	33,473	
	Изграждане и функциониране на областен информационен център в Община Габрово	Община Габрово	540,000		81,000	459,000	
ОБЩО ПРИОРИТЕТ 5			1,663,702	0	226,272	1,279,911	0
ОБЩО ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ			341,809,668	11,733,966	41,659,028	202,422,554	24,678,241